

The University of Fiji

CENTRE FOR ITAUKEI STUDIES

FINAL EXAMINATION SEMESTER 1, 2015

ITK101

Listening and Speaking iTaukei Language

Time Allowed: Three hours (3 hours)

(An extra ten minutes is allowed for reading this paper)

IDUSIDUSI

- 1.0 Vola kece na nomu isaunitaro ena ivola ni saunitaro.
- 2.0 E lima taucoko na draunipepa ena ivola ni taro oqo.
- 3.0 Vola na nomu ivakatakilakila vakanaba ena imatai ni drauniveva ena ivola ni saunitaro.
- 4.0 Kevaka o vakayagataka eso tale na drauniveva, raica me volai vakamatata na naba ni taro. Vesuka vata kei na ivola ni saunitaro .
- 5.0 Erua na iwasewase ni taro. Na imatai ni wasewase e 40 na maka. E tiko kina e walu na taro. Mo sauma kece na taro. Na ikarua ni wasewase e 60 na maka. E tiko kina e vitu na taro . Mo sauma ga e ono na taro ena iwasewase oqo.

Wasewase A (40 na maka)

E walu na taro. Sauma taucoko.

Taro 1 (5 na maka)

Vakamacalataki iratou na lima na rorogo oqo. Vola e tolu na vosa ka kunei kina na rorogo yadudua.

- (a) /p/
- (b) /k/
- (c) /t/
- (d) /g/
- (e) /d/

Taro 2 : (5 na maka)

Tukuna na veika o sa vulica me baleta na veirorogo oqo. Vola e tolu na kena ivakaraitaki.

- (a) /v/
- (b) /s/
- (c) /z/
- (d) /f/
- (e) Vola na **ivakatakilakila ni rorogo** ka rau sema vata kina na /s/ kei na /h/. Na vosa vakaViti cava e rogoci kina na rorogo curuoso oqo?

Taro 3: (5 na maka)

- (a) Vola na ivakatakilakila ni matai ni rorogo ena vosa oqo: cabeta, corita, conaka
- (b) Vola na ivakatakilakila ni matai ni rorogo ena vosa oqo: " three, thirty, thousands"
- (c) Na dredre cava e rawa ni sotava edua na gone iTaukei ena nona vola vakaVavalagi na veiyatuvosa oqo:
 - (i) Sa kauta oti na nona kote na marama oya.
 - (ii) Era sa kauta oti na nodra kote na marama .
 - (d) Vakadewataka oqo ki na vosa vakaVavalagi se vakaViti:
 - (i) The visitor is here. The visitors are here now.
 - (ii) E se bera mai na loya. Eratou se bera ni yaco mai na loya.
 - (iii) The guests are over there. Their guests are all seated.

Taro 4 (5 na maka)

- (a) Na rorogo cava erau vakatokai me kosovotu?
- (b) Vola e yarua na vosa ka rau buli mai na rorogo yadua.

Taro 5

(5 na maka)

Vakadewataki ira na iyatuvosa oqo ki na vosa vakaVavalagi.

- (a) Ena lako me mai katalau eke o Mereoni.
- (b) Ena mai katalau eke o Vani.
- (c) Sa kana oti o Iva.
- (d) Era na yaco bera mai na vulagi nikua.
- (e) Sa ro oti mai na waqavuka.

Taro 6

(5 na maka)

Vakkadewataka na veivosa oqo ki na vosa vakaVavalagi.

- (a) Na nomu kote piqi
- (b) Na vakasigalevu sui bulumakau
- (c) Na vinivo senikavika nei Susana
- (d) Na keimami vuaka vavi
- (e) Na kedra toa saqa

Taro 7

(5 na maka)

Vakamacalataka na duidui ni veivosa oqo:

- (a) vuata, vuanikau
- (b) batabata, liliwa
- (c) gai, rerega
- (d) yada, dawai
- (e) loloa, lalau

Taro 8

(5 na maka)

Vola na veibasai ni veivosa oqo:

- (a) dumu se dumuka
- (b) dawai,
- (c) malawa
- (d) kida
- (e) cadra

Wasewase B

(60 na maka)

Sauma ga e ONO na taro mai na vitu na taro ka volai koto e ra.

Taro 9 (10 na maka)

Bulia edua na nodrau veitalanoa erua ka rau se qai sota vakadua. Edua vei rau e vulagi ka sa mai sotava erua na dredre ka sa lomaocaocataka voli mai. Vola na veika rau veitalanoataka.

Me rau vosa vakawalu. Vakamuria na ivolavolai ni veitalanoa eda sa raicavata oti.

Taro 10 (10 na maka)

Ko sureti mo laki vosa vei ira na itabagone mai nomu koro ka ra tiko vakacakacaka e Lautoka. Na iulutaga sa kerei mo veiweisei kina oqo: **Na maroroi ni itovo ka kilai tani kina na nodatou vanua.** Vola na nomu vosa.

Taro 11 (10 na maka)

Bulia edua na serekali ka vitu na qaqana. Me va na laini ena dua na qaqana.

Digitaka edua vei rau na vakasama oqo:

Na tarovi ni vakasabusabu

Se Na yalomatuataki ni bula vakaitabagone.

Taro 12 (10 na maka)

Vakamacalataka na ivakarau ni:

- (a) Roqoroqo kei na Tunudra.
- (b) Na Vakatokayacataki ni gone kei na nona volai.
- (c) Lutu ni buto.
- (d) Kau ni matanigone.
- (e) Nona kali.

Taro 13 (10 na maka)

Tukuna na veika e vakayacori ena:

- (a) Nona laki Duguci edua. Na cava e dolei kina na cakacakavakavanua oqo?
- (b) NOMU Tevutevu?
- (c) Kevaka edua na ivakarau vakavanua o nanuma me kua ni vakayacori ena nomu soqo, vakamacalataka ka tukuna se cava na vuna.

Taro 14 (10 na maka)

Era kaya eso ni rui levu na icolacola ni Somate vei ira na wekada. Na cava na nomu rai?

Taro 15 (10 na maka)

Na ivosavosa vakaviti.

Vakamacalataki ira mai oqo:

- (a) Qalova uaua na moka
- (b) Dui seva ga na bua eda tea.
- (c) Toro cake na ua , toro cake na kolokolo

Iwiliwili yatini

Wilika na italanoa lekaleka oqo.

Eda matalau ni da sarava na vutuniyau ni soqo mai na koro. E a duguci o Sera ena tini na kamunaga, ka vakayacori vua na ivakarau vakavanua kece. Ena gauna ni kana ni solevu, a vavi e tini na vuaka, mate e tolusagavulu na toa ka kovu e dua na bi. A vavi e tolu na duludulumata kei na rua na dugele me kena kakana dina. Na sasalu ni waitui e sega ni caka rawa: e tolu na dali lolo soko. Sa niu ga kei madrai na iyau ni Tevutevu ena nodra veisisivi na veiwekani. Ni sa mai cava na soqo, sa cere tu e rara e lima na sasa ka icoco wale ga me nei tina Sera.

Vakadewataka na ibalebale ni walu (8) na iwiliwili ka tukuna tiko eke. Kakua ni vola tale na italanoa.

VAKANUINUI VINAKA

SA YALA EKE

3. K

